

การพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการพัฒนาและประเมินความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน
ระดับประถมศึกษาด้วยภูมิปัญญาของศิลปินแห่งชาติสาขาทัศนศิลป์ (วิจิตรศิลป์)
DEVELOPMENT OF TEACHERS' COMPETENCY IN IMPROVEMENT AND ASSESSMENT OF
CREATIVE THINKING OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS THROUGH AWARDED
NATIONAL ARTISTS' IMPLICIT KNOWLEDGE IN FINE ART

นลินี ณ นคร¹
Nalinee Na Nakorn¹

¹แขนงวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรมครูในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาด้วยภูมิปัญญาของศิลปินแห่งชาติสาขาทัศนศิลป์ (วิจิตรศิลป์) 2) เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถครูในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาด้วยภูมิปัญญาของศิลปินแห่งชาติสาขาทัศนศิลป์ (วิจิตรศิลป์) 3) เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถครูในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในชั้นเรียนโดยการติดตามผลและให้คำแนะนำ และ 4) เพื่อประเมินประสิทธิผลของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาด้วยภูมิปัญญาของศิลปินแห่งชาติสาขาทัศนศิลป์ (วิจิตรศิลป์) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยมี 2 กลุ่ม ได้แก่ ครูที่สอนสาระทัศนศิลป์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ไม่ตรงวุฒิ ได้มาโดยการอาสาสมัคร ชั้นละ 1 คน รวม 6 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 จำนวน 309 คน เครื่องมือการวิจัยมี 3 ประเภท คือ 1) เครื่องมือที่ใช้ในการฝึกอบรม ได้แก่ แบบฝึกการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินความคิดสร้างสรรค์ 2) เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามผลการฝึกอบรม ได้แก่ แบบสังเกตการสอนของครูและแบบสัมภาษณ์ครูเกี่ยวกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน และ 3) เครื่องมือที่ใช้ในการวัดประสิทธิผลของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ได้แก่ แบบสอบถามกิจกรรม “นวารลากและระบาย” และเกณฑ์การให้คะแนนผลงาน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการทดสอบแมน วิทนีย์ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดฝึกอบรมครูในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาด้วยภูมิปัญญาของศิลปินแห่งชาติสาขาทัศนศิลป์ (วิจิตรศิลป์) เป็นชุดฝึกอบรมรายบุคคลแบบสื่อประสมที่ประกอบด้วยสื่อสิ่งพิมพ์ ภาควิดีโอ และการอบรมฝึกปฏิบัติกิจกรรม “นวารลากและระบาย” มีความตรงเชิงเนื้อหา 2) ครูสามารถวิเคราะห์สภาพการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน จัดทำแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ “นวารลากและระบาย” ตามมาตรฐาน ตัวชี้วัด และออกแบบการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้ 3) ครูสามารถนำคำอธิบายเกณฑ์การให้คะแนนไปใช้ในการปรับปรุง

¹ Corresponding author: nalinee_na_nakorn@hotmail.com

กระบวนการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ใช้ผลประเมินเพื่อปรับวิธีจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู และสามารถ
ใช้เกณฑ์การให้คะแนนที่สร้างขึ้นได้สอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญ ร้อยละ 95 และ 4) คะแนนความก้าวหน้า
ด้านความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองในทุกระดับชั้น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่
ระดับ .01

คำสำคัญ: การประเมินความคิดสร้างสรรค์, ภูมิปัญญาของศิลปิน

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to develop a teachers' training package in the improvement of creative thinking and in assessment for learning of primary students' creative thinking through awarded national artists' implicit knowledge in fine art; 2); To develop the teachers' competency in the improvement of creative thinking and assessment for primary school students' creative thinking learning through awarded national artists' implicit knowledge in fine art 3) To develop the teachers' abilities in providing the activities to improve the creative thinking and assessment for learning in their classrooms through the follow-up and advices; 4) to assess the effectiveness of the improvement of primary school students' creative thinking through awarded national artists' implicit knowledge in fine art. Research samples composed of 2 groups: 6 teachers teaching fine art in Grade 1 – 6 who had no relevant degree and were selected by using the voluntary basis from each educational level, and 309 students in Grade 1 – 6 studying in the classes of volunteer teachers. Research tools were classified into 3 categories: tool used in training process included an exercise in design of learning activities and creative thinking assessment; tools used in follow-up of training output were the teaching observation form and an interview on improvement of students' creative thinking; tools used in assessment of effectiveness of improvement of students' creative thinking were a questionnaire on “neo-drawing and painting” and rubrics. Data was analyzed using the Mann–Whitney Test and content analysis.

The results revealed that 1) The teachers' training package in the improvement of creative thinking and in assessment for learning of primary students' creative thinking through awarded national artists' implicit knowledge in fine art was an individual package using multimedia trends consisting a theoretical printing media and operational training on neo-drawing and painting learning activities. It has a content validity. 2) Teachers were able to analyze the improvement of their students' creative thinking and able to design assessments for improving student's creative thinking by creating the guideline of neo-drawing and painting learning activities based on standard and indicators. 3) Teachers were able to use the description in the rubrics to adjust the students' creative process, use the assessment result to adjust their teaching activities, use the created rubrics in compliance with the experts at 95%. 4) Gain scores of creative thinking of control group and experimental group in every level were significantly different at .01

KEYWORDS: Assessment of creative thinking, Artists' implicit knowledge

บทนำ

เป้าหมายของระบบความรับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนในศตวรรษที่ 21 คือความสามารถในการสร้างนักเรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยแนวคิดการสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 นั้นเชื่อว่า การเน้นย้ำการเรียนและการท่องจำเนื้อหาในสาระวิชาหลัก เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ และสังคมศึกษา ไม่เพียงพออีกต่อไปแล้วในการดำรงชีวิตและการทำงานในโลกศตวรรษใหม่ ภายใต้ความท้าทายใหม่ แต่ต้องตั้งต้นจากผลสัมฤทธิ์จากการเรียนรู้หรือเป้าหมายของการเรียนรู้โดยให้ความสำคัญกับการปลูกฝังทักษะ เนื้อหา และคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งทักษะหนึ่งที่สำคัญต่อการเรียนรู้และนวัตกรรมที่ทำให้นักเรียนเปิดรับมุมมองที่หลากหลายและแปลกใหม่ และนำเสนอไปประยุกต์ใช้ได้ สร้างสรรค์แนวคิดให้กลายเป็นนวัตกรรมเชิงบูรณาการได้สำหรับการดำรงชีวิตและการทำงานในโลกศตวรรษใหม่ คือความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบนี้โรงเรียนควรเป็นหน่วยหลักในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการออกแบบหลักสูตร วิธีการสอน และวิธีการวัดผลตามแนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2557) ดังนั้นการจะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนให้เป็นไปตามความคาดหวังของสังคมและเป้าหมายการเรียนรู้ของหลักสูตรได้นั้น ครูต้องมีความรู้ความสามารถหรือสมรรถนะในการพัฒนาและการประเมินความคิดสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกันซึ่ง Shulman (1987) เชื่อว่า การเป็นครูที่ประสบความสำเร็จในการสอนนั้น ครูต้องมีความรู้ที่สำคัญสองประการ คือ ความรู้ในเนื้อหา (Content knowledge) เช่น ความรู้ในวิชาที่สอนซึ่งได้มาจากการเรียนจากสถาบัน และความรู้เกี่ยวกับการสอน (Pedagogical knowledge) เช่น จิตวิทยาการศึกษา การทำแผนการสอน การสอน การปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน และการประเมินในชั้นเรียน

ผลการวิจัยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา พบว่า มีปัจจัยหลายปัจจัยที่เป็นปัญหาในทางปฏิบัติและส่งผลกระทบต่อปฏิบัติงานของครูเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น ครูผู้สอนไม่ได้จบการศึกษาในวิชาเอกที่สอนโดยตรง โรงเรียนมักจำกัดให้ครูสอนประจำชั้นสอนเกือบทุกสาระ บางสาระสถานศึกษาอาจจ้างครูพิเศษมาทำการสอน เช่น สาระศิลปะ การที่ครูไม่ได้สอนตรงตามวิชาเอกนี้ทำให้การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระนั้นๆ ขาดประสิทธิภาพซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558) สำหรับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ภายใต้บริบทการเรียนการสอนสาระทัศนศิลป์นั้นเมื่อครูขาดทักษะที่เป็นความสามารถเฉพาะ กระบวนการพัฒนาการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์จึงมีข้อจำกัด นอกจากนี้ยังพบผลการวิจัยของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2557) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาครูซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษายังไม่อำนวยให้เกิดการเรียนรู้ตามแนวคิดศตวรรษที่ 21 ไม่สอดคล้องกับปัญหาที่ครูและโรงเรียนเผชิญ การอบรมส่วนใหญ่เป็นการฟังบรรยายมากกว่าการปฏิบัติ ขาดระบบติดตามและสนับสนุนให้มีการนำความรู้ไปใช้จึงทำให้การอบรมสิ้นสุดเพียงขั้นตอนการสร้างและถ่ายทอดความรู้ แต่ไปไม่ถึงขั้นตอนการนำความรู้ไปปฏิบัติ การฝึกปฏิบัติและการทบทวนและแลกเปลี่ยนเพื่อแก้ไขปัญหาจากการปฏิบัติ อีกทั้งควรมีระบบการประเมินผลการเรียนรู้ที่รวดเร็วและต่อเนื่อง ผลการวิจัยนี้สนับสนุนการสังเคราะห์งานวิจัยของสิรินภา กิจเกื้อกูล (2553) ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมให้กระบวนการดำเนินงานพัฒนาครูประสบความสำเร็จ คือ ความต้องการที่จะพัฒนาตนเองของครู การสนับสนุนจากผู้บริหาร ความเชี่ยวชาญของวิทยากรและลักษณะของกิจกรรมการพัฒนาครู ก่อปรด้วยประเทศไทยเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมด้านศิลปะสูงประเทศหนึ่งและมีศิลปินแห่งชาติในสาขานี้หลายท่าน “...ผลงานของศิลปินแห่งชาติ เป็นมรดกอันล้ำค่าของชาติ เป็นเครื่องหมายแสดงอารยธรรมอัน

สูงส่งของชาติไทยควรค่าแก่การภาคภูมิใจของคนไทยทั้งชาติ ผลงานของท่านเหล่านี้ในวันจะสูญหายไป ด้วยสาเหตุต่างๆ จึงจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่ต้องศึกษาผลงานของท่านเหล่านี้...” พระราชดำรัสของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสที่คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาตินำศิลปิน เข้าเฝ้าเพื่อรับพระราชทานเข็มเชิดชูเกียรติศิลปินแห่งชาติ (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, ม.ป.ป.) ดังนั้น เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์และส่งเสริมความรู้ ความสามารถของศิลปินแห่งชาติในหมู่เยาวชนรุ่นหลังอย่างสร้างสรรค์ และเป็นไปตามความคาดหวังของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สาระทัศนศิลป์ที่ต้องการให้ผู้เรียนสร้างสรรคงานทัศนศิลป์ตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เห็นคุณค่าทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนทัศนศิลป์ควรตระหนักและหาวิธีการสืบทอดมรดกอันล้ำค่านี้ลงสู่ห้องเรียน อย่างไรก็ตาม การจะพัฒนาครูที่สอนไม่ตรงกับวิชาเอกที่จบการศึกษาให้มีความรู้ในเนื้อหาและมีทักษะในวิธีพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพควรนำข้อมูลจากการวิจัยดังกล่าวข้างต้นมาเป็นฐานในการพัฒนา คือ ให้ศิลปินแห่งชาติด้านทัศนศิลป์เข้ามาช่วยแก้ปัญหาคุณภาพครูโดยการนำประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์มาถ่ายทอดความรู้เพื่อให้ครูมีความรู้ในเนื้อหา ฝึกปฏิบัติแก่ครูให้มีทักษะในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนโดยใช้กิจกรรมทางทัศนศิลป์ นำการวัดและประเมินเข้าไปสอดแทรก (infusion) กับการจัดการเรียนการสอนและนำไปสู่การปฏิบัติจริงในระดับห้องเรียน ดำเนินการประเมินเพื่อช่วยเหลือผู้เรียนอย่างรวดเร็วทันที่ทันใดและต่อเนื่อง ขณะเดียวกันครูก็ต้องนำข้อมูลดังกล่าวมาปรับวิธีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของตนให้เหมาะสมและเอื้อต่อการพัฒนานักเรียนเช่นกัน การประเมินที่ดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอนนี้ คือ การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for learning) ซึ่งเป็น การประเมินประเภทหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายสำคัญ การประเมินนี้มีศักยภาพที่จะพัฒนาผู้เรียนเพราะให้ผลการประเมินที่มีข้อมูลสำหรับช่วยเหลือผู้เรียนและครูให้เกิดการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ดังเจตนารมณ์ของหลักสูตร

การวิจัยนี้ผู้วิจัยต้องการนำความเชี่ยวชาญในการจัดการกิจกรรมความคิดสร้างสรรค์ของศิลปินแห่งชาติด้านทัศนศิลป์และแนวคิดการประเมินเพื่อการเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ไปพัฒนาครูที่สอนไม่ตรงกับวิชาเอกที่จบการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถหรือสมรรถนะในการพัฒนาและประเมินความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ซึ่งในที่นี้คือ นักเรียนระดับประถมศึกษา ดังนั้นจึงสนใจศึกษาการนำแนวคิดการใช้นวัตกรรมทางการประเมินและใช้ผลการประเมินเป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดคุณภาพทางการศึกษา กิจกรรมการประเมินที่พัฒนาขึ้นนี้เมื่อนำไปใช้แล้วควรให้สารสนเทศทั้งในส่วนที่เป็นจุดอ่อนและจุดแข็งด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนและกระบวนการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรอย่างเพียงพอ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเองด้านการสอนของครูเพื่อพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาการประเมินเพื่อการเรียนรู้และการสอนจะต้องมีการพัฒนาทั้งเครื่องมือประเมิน กระบวนการนำเครื่องมือไปใช้ และการนำผลการประเมินไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน การดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัยความเชี่ยวชาญของศิลปินแห่งชาติ ความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรด้านการศึกษาทั้งภายในและภายนอกมาร่วมกันพัฒนาในรูปแบบของเครือข่าย ผ่านการโค้ชเพื่อติดตามและสนับสนุนให้มีการนำความรู้ไปใช้ในห้องเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรมครูในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาด้วยภูมิปัญญาของศิลปินแห่งชาติสาขาทัศนศิลป์

(วิจิตรศิลป์)

2. เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถครูในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาด้วยภูมิปัญญาของศิลปินแห่งชาติสาขาทัศนศิลป์ (วิจิตรศิลป์)

3. เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถครูในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในชั้นเรียนโดยการติดตามผลและให้คำแนะนำ

4. เพื่อประเมินประสิทธิผลของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาด้วยภูมิปัญญาของศิลปินแห่งชาติสาขาทัศนศิลป์ (วิจิตรศิลป์)

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง กระบวนการทางปัญญาที่สามารถคิดสิ่งแปลกใหม่ได้หลายมุมมองและเกิดประโยชน์ โดยใช้ประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้เลือกวัสดุ เทคนิค กระบวนการที่เห็นว่าเหมาะสมในการสร้างชิ้นงาน

สมรรถนะด้านการพัฒนาและประเมินความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถของครูในการนำความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินไปใช้ในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิธีการวัดและประเมินเครื่องมือ เพื่อตรวจสอบความรู้ความสามารถของนักเรียนและใช้ผลการประเมินในการปรับกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม ปรับปรุงให้นักเรียนสามารถคิดสิ่งใหม่และเป็นประโยชน์

ภูมิปัญญาของศิลปินแห่งชาติสาขาทัศนศิลป์ (วิจิตรศิลป์) หมายถึง องค์ความรู้อันเกิดจากประสบการณ์ความเชี่ยวชาญของผู้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะอันทรงคุณค่าและแสดงศักดิ์ศรีของชาติด้านศิลปะที่มองเห็นได้ด้วยตา เป็นศิลปะสองมิติที่ถ่ายทอดจินตนาการด้วยเส้นและสีอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งในการวิจัยนี้ใช้กิจกรรมนวดการลากและระบาย

นวดการลากและระบาย หมายถึง กระบวนการสร้างสรรค์แนวใหม่ที่ใช้พฤติกรรมกระทำที่ทำให้เกิดเส้นลงบนระนาบรองรับซึ่งอาจเป็น กระดาษ กระดาน ผ้าใบ หรือวัสดุอื่นๆ ที่มีผิวเรียบโดยการลากและการระบายสีด้วยวัสดุต่างๆ ให้เกิดเป็นภาพตามจินตนาการซึ่งเกิดจากการประสานกันระหว่างตา มือ สมอง เวลา บริเวณว่าง และระนาบที่รองรับ ต่อเนื่องไปจนจบความต้องการในการถ่ายทอดจินตนาการภายในเวลาที่กำหนดโดยไม่ยกมือ

การพัฒนาความรู้ ความสามารถครู หมายถึง การเพิ่มความรู้และทักษะในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาด้วยภูมิปัญญาของศิลปินแห่งชาติสาขาทัศนศิลป์ (วิจิตรศิลป์) ให้แก่ครูโดยการฝึกอบรม การติดตามผลและให้คำแนะนำ

ชุดฝึกอบรม หมายถึง สื่อประสมที่สร้างขึ้นอย่างมีระบบเพื่อใช้เป็นสื่อหลักและสื่อเสริมกิจกรรมการฝึกอบรม ซึ่งผู้เข้ารับการอบรมสามารถใช้ศึกษาได้ด้วยตนเอง โดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์ภาคทฤษฎี กรณีตัวอย่างและปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองเป็นสื่อหลักและใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อเสริม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1.1 กลุ่มครู ข้อมูลจากการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2558) ที่ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระบุว่า ครูผู้สอนไม่ได้จบการศึกษาในวิชาเอกที่สอนโดยตรงทำให้การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระเหล่านั้นขาดประสิทธิภาพซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งรวมถึงสาระศิลปะด้วย จึงทำให้การวิจัยนี้เห็นความสำคัญของการพัฒนาครูศิลปะที่สอนไม่ตรงกับวิชาเอกที่จบการศึกษามีความรู้และทักษะในการพัฒนาและประเมินความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน กลุ่มครูที่ใช้ในการศึกษานี้จึงแบ่งครูเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ใช้ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการพัฒนาและประเมินความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาด้วยภูมิปัญญาของศิลปินแห่งชาติสาขาทัศนศิลป์ (วิจิตรศิลป์) เป็นครูที่สอนสาระทัศนศิลป์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ที่สอนไม่ตรงกับวิชาเอกที่จบการศึกษามัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ได้มาโดยอาสาสมัคร จำนวน 25 คน และกลุ่มที่ใช้ในการส่งเสริมสมรรถนะด้านการพัฒนาและประเมินความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาด้วยภูมิปัญญาของศิลปินแห่งชาติสาขาทัศนศิลป์ (วิจิตรศิลป์) เป็นครูที่สอนสาระทัศนศิลป์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ที่จบไม่ตรงวุฒิในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่อาสาสมัคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ชั้นละ 1 คน รวม 6 คน

1.2 กลุ่มนักเรียนที่ใช้ในการศึกษาประสิทธิผลของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 จำนวน 309 คนซึ่งเป็นนักเรียนของครูที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย (กลุ่มทดลอง) 1 โรงเรียน จำนวน 174 คน และนักเรียนกลุ่มควบคุม 1 โรงเรียน จำนวน 135 คน

2. รูปแบบวิจัย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (developmental research)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

3.1 เครื่องมือที่ใช้ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการพัฒนาและประเมินความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาด้วยภูมิปัญญาของศิลปินแห่งชาติสาขาทัศนศิลป์ (วิจิตรศิลป์) ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการและการสังเกตสภาพการจัดการเรียนรู้

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาความรู้ ความสามารถครูในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาด้วยภูมิปัญญาของศิลปินแห่งชาติสาขาทัศนศิลป์ (วิจิตรศิลป์) ประกอบด้วย เครื่องมือสำหรับการวิจัย ได้แก่ เอกสารนवरการลากและระบายและเอกสารการประเมินเพื่อการเรียนรู้ ส่วนเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลความรู้ ความสามารถของครูได้แก่ แบบฝึกการออกแบบการจัดการเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์และการประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนตามมาตรฐาน ตัวชี้วัด

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาความสามารถครูในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในชั้นเรียนโดยการติดตามผลและให้คำแนะนำ ได้แก่ แบบสังเกต

แบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูและการประเมินผล เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน และแบบประเมินชิ้นงานสร้างเกณฑ์การให้คะแนน ความคิดสร้างสรรค์

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดประสิทธิผลของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้แก่ แบบสอบถามกิจกรรม “นวารลากและระบาย” และเกณฑ์การให้คะแนนผลงานกิจกรรม “นวารลาก และระบาย”

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

4.1 การพัฒนาชุดฝึกอบรมครูในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาด้วยภูมิปัญญาของศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (วิจิตรศิลป์) 1) เก็บข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครู การจัดการการฝึกอบรม และการศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาครู (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2554; ัญพร ชื่นกลิ่น และวัชรา เล่าเรียนดี, 2555; สมเกียรติ ทานอก, วาสนา กิรติจำเริญ, ัญญูรัมย์ จอกสถิตย์ และณัฐธิดา ญบุญเพชร, 2556; ชรอยวรรณ ประเสริฐผล, อนุชา กอนพ่วง, วิทยา จันทรศิลา และฉลอง ชาตรุประชีวิน, 2556; และรัตติมา โสภาคะยัง, เพลินพิศ ธรรมรัตน์ และธวัชชัย ไพไทร, 2556) 2) สัมภาษณ์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูที่สอนทัศนศิลป์ในระดับประถมศึกษา และสังเกตสภาพการจัดการเรียนรู้ด้านทัศนศิลป์ของครูที่จบไม่ตรงวุฒิ และ 3) ตรวจสอบคุณภาพชุดฝึกอบรมการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการประเมินผล เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาด้วยภูมิปัญญาของศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (วิจิตรศิลป์) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทัศนศิลป์กิจกรรม “นวารลาก และระบาย” และด้านการวัดและประเมินการเรียนรู้

4.2 การพัฒนาความรู้ ความสามารถครูในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และประเมินเพื่อ การเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาด้วยภูมิปัญญาของศิลปินแห่งชาติสาขา ทัศนศิลป์ (วิจิตรศิลป์) เก็บข้อมูลโดยให้ครูทำชิ้นงานออกแบบการจัดการเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์และ การประเมินผลเพื่อการเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนตามมาตรฐาน ตัวชี้วัด

4.3 การพัฒนาความสามารถครูในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการประเมินผล เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในชั้นเรียนโดยการติดตามผลและให้คำแนะนำ เก็บข้อมูลโดยการสังเกต การสัมภาษณ์ อย่างไม่เป็นทางการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูและการประเมินเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียน และประเมินการสร้างเกณฑ์การให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์

4.4 การประเมินประสิทธิผลของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ด้วยภูมิปัญญาของศิลปินแห่งชาติสาขาทัศนศิลป์ (วิจิตรศิลป์) เก็บข้อมูลโดยการให้นักเรียนทำกิจกรรม “นวารลากและระบาย” และประเมินผลงานโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนน และแบบสอบถามกิจกรรม “นวารลากและระบาย”

5. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลในวิจัยมีดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 คือ การวิเคราะห์เนื้อหา โดย วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 คือ การวิเคราะห์เนื้อหา โดยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากชิ้นงานการออกแบบการจัดการเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ตามมาตรฐาน ตัวชี้วัด ด้วยกิจกรรม “นวารลากและระบาย” และการประเมินเพื่อการเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 คือ การวิเคราะห์เนื้อหา โดยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์การจัดการเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ตามมาตรฐาน ตัวชี้วัด ด้วยกิจกรรม “นวารลากและระบาย” การประเมินเพื่อการเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ขณะจัดการเรียนรู้ และชิ้นงานการสร้างเกณฑ์การให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์ ส่วนความสอดคล้องของการใช้เกณฑ์การให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์วิเคราะห์ด้วยคำร้อยละ

5.4 การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1) ข้อมูลแบบสอบถามกิจกรรม “นวารลากและระบาย” วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และคำนวณค่าร้อยละ

2) ข้อมูลที่ได้จากประเมินความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนด้วยกิจกรรม “นวารลากและระบาย” วิเคราะห์โดยเปรียบเทียบประสิทธิผลของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้สถิติการทดสอบแมน วิทนี (Conover, 1971)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาด้วยภูมิปัญญาของศิลปินแห่งชาติสาขาทัศนศิลป์ (วิจิตรศิลป์) สรุปได้ดังนี้

1. ชุดฝึกอบรมครูในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาด้วยภูมิปัญญาของศิลปินแห่งชาติสาขาทัศนศิลป์ (วิจิตรศิลป์) เป็นชุดฝึกอบรมรายบุคคลแบบสื่อประสมที่ประกอบด้วยสื่อสิ่งพิมพ์ภาคทฤษฎีและการอบรมฝึกปฏิบัติ กิจกรรม “นวารลากและระบาย” ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของครูและมีความตรงเชิงเนื้อหา

2. ครูที่เข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถด้านการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาด้วยภูมิปัญญาของศิลปินแห่งชาติสาขาทัศนศิลป์ (วิจิตรศิลป์) มีความรู้และสามารถวิเคราะห์สภาพการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นักเรียนของตนเองและออกแบบการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้ โดยสามารถจัดทำแนวหรือแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ “นวารลากและระบาย” ตามมาตรฐาน ตัวชี้วัด

3. ครูที่ได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถด้านการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาด้วยภูมิปัญญาของศิลปินแห่งชาติสาขาทัศนศิลป์ (วิจิตรศิลป์) โดยการติดตามและให้คำแนะนำ พบว่า ขณะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในห้องเรียนด้วยกิจกรรม “นวารลากและระบาย” ครูสามารถใช้คำอธิบายในเกณฑ์การให้คะแนนมาอธิบายจุดเด่น จุดด้อยในการสะท้อนผลงานนักเรียนเพื่อการพัฒนาหรือปรับปรุง ขณะเดียวกันก็สามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปปรับปรุงกระบวนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ครูสามารถใช้คะแนน

จุดตัดและวินิจฉัยความสามารถของนักเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้ โดยคะแนนจุดตัดหมายถึงความสามารถต่ำสุดที่เป็นไปได้ที่จะบอกว่าการเรียนคนนั้นมีความคิดสร้างสรรค์ในระดับดี พอใช้ และปรับปรุง อีกทั้งครูยังใช้ผลประเมินปรับวิธีจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู นอกจากนี้ยังพบว่า ครูสามารถใช้เกณฑ์การให้คะแนนที่สร้างขึ้นได้สอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรม “นวารลากและระบาย” และด้านการวัดและประเมิน ร้อยละ 95

4. ประสิทธิภาพของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาด้วยภูมิปัญญาของศิลปินแห่งชาติสาขาทัศนศิลป์ (วิจิตรศิลป์) พบว่า คะแนนความก้าวหน้าด้านความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองในทุกระดับชั้น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

คะแนนความก้าวหน้าด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม “นวารลากและระบาย” ที่สูงมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม “นวารลากและระบาย” เกิดจากปัจจัยต่อไปนี้

1. กระบวนการพัฒนาครูมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบตั้งแต่การให้ความรู้ในเนื้อหาที่ครูสอน วิธีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับกระบวนการวัดและประเมินผลซึ่งให้ความสำคัญกับการวัดและประเมินผลระหว่างเรียนที่เป็น การประเมินเพื่อการเรียนรู้ การให้ข้อมูลย้อนกลับของวิทยากรขณะครูฝึกปฏิบัติ การฝึกให้ครูออกแบบการจัดการเรียนรู้และการประเมินเพื่อการเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ทำให้ครูมองเห็นวิธีการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อพัฒนานักเรียน ครูได้รับการสะท้อนจุดเด่นจุดด้อยทั้งด้านการจัดการเรียนรู้ที่ทัศนศิลป์ และการวัดและประเมินผลระหว่างเรียน การค้นหาและตีความหมายหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนรู้โดยนักเรียนและครู เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับการเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน เป้าหมายการเรียนรู้ที่นักเรียนจะต้องบรรลุ และการที่จะให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายต้องทำอะไร ซึ่งนอกจากครูที่เข้ารับการอบรมจะได้รับการพัฒนาในด้านต่างๆ ดังกล่าวแล้ว ครูเหล่านี้ยังได้รับการช่วยเหลือผ่านการติดตามและให้คำแนะนำเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน การให้คำชี้แนะในประเด็นที่ครูต้องการความช่วยเหลือระหว่างครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ทำให้ครูมีความรู้และทักษะในการพัฒนานักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Shulman (1987) ที่ว่า การเป็นครูที่ประสบความสำเร็จในการสอนนั้น ครูต้องมีความรู้ที่สำคัญสองประการ คือ ความรู้ในเนื้อหา (content knowledge) เช่น ความรู้ในวิชาที่สอน และความรู้เกี่ยวกับการสอน (Pedagogical knowledge) เช่น จิตวิทยาการศึกษา การทำแผนการสอน การปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน และการประเมินในชั้นเรียน

2. ครูสามารถหาจุดเด่นจุดด้อยของนักเรียนได้และสามารถให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียนเพื่อการปรับปรุงตนเองขณะปฏิบัติงาน การวินิจฉัยจุดบกพร่องของนักเรียนและสามารถหาวิธีพัฒนาจุดเด่นจุดด้อยของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม ใช้ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผู้เรียนมาปรับกระบวนการสอนแบบทันทีทันใด ประกอบกับครูที่เข้ารับการอบรมได้ใช้ข้อมูลย้อนกลับจากการกำกับติดตามตลอดจนข้อมูลจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการเรียนรู้ด้านทัศนศิลป์ ด้านการวัดและประเมินผลระหว่างการจัดการเรียนรู้ไปพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินในชั้นเรียนดังที่ นราศักดิ์ ไชยเรือง สังวรรณ ังตกระโทก และนลินี ณ นคร (2558) ทำการวิจัยพบว่า บทบาทของการประเมินในชั้นเรียนมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมาก

กล่าวคือ หากครูใช้การประเมินที่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอนจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำ ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า หากครูใช้การประเมินที่ไม่ถูกต้องจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา ดังนั้นการดำเนินการประเมินในชั้นเรียนของครูจึงควรทำให้ถูกต้องและสอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน

3. การที่พบว่า นักเรียนกลุ่มควบคุมมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ไม่ความก้าวหน้า ส่วนนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นนั้น เนื่องจากนักเรียนในกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึกทักษะการคิดสร้างสรรค์ที่การวิจัยนี้นิยามว่า เป็นกระบวนการทางปัญญาที่สามารถคิดสิ่งแปลกใหม่ได้หลายมุมมองและเกิดประโยชน์ โดยใช้ประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้เลือกวัสดุ เทคนิค กระบวนการที่เห็นว่าเหมาะสมในการสร้างชิ้นงาน เมื่อกำหนดกิจกรรม “นวมารและระบาย” ให้นักเรียนปฏิบัติ นักเรียนกลุ่มนี้ยังคงระบายสีในลักษณะของการทับซ้อนกันของสีไม่ได้ ไม่สามารถผสานส่วนที่เป็นภาพและพื้นให้เกิดลักษณะเด่น และเมื่อให้นักเรียนกำหนดมุมมองของภาพที่แปลกใหม่ต่างไปจากมุมมองเดิม นักเรียนไม่สามารถค้นหามุมมองนั้นได้ นักเรียนคุ้นเคยกับการวาดภาพลงในกรอบที่ได้กำหนดไว้ก่อน ไม่สามารถจินตนาการและกำหนดมุมมองภาพใหม่และผลงานที่ไม่ซ้ำเดิมได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อค้นพบที่ว่า การพัฒนาครูให้มีความรู้ในเนื้อหาที่สอนและมีทักษะในการจัดการเรียนรู้ การค้นหาและตีความหมายหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักเรียน การใช้ผลการประเมิน การให้ข้อมูลย้อนกลับ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของผู้เชี่ยวชาญในการให้การช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำอย่างต่อเนื่องทำให้ครูสามารถพัฒนาตนเองและสามารถพัฒนาการเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้นั้น บางครั้งอาจพบข้อจำกัดในเรื่องช่วงเวลาที่ผู้เชี่ยวชาญจากต่างสังกัดไม่สามารถกำกับติดตาม ให้คำแนะนำช่วยเหลือได้อย่างต่อเนื่อง ครูและผู้เกี่ยวข้องสามารถนำแนวคิดอื่นมาใช้ได้หลายวิธี เช่น แนวคิดการพัฒนาครูโดยใช้ทุนสังคม การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (professional learning community) ทั้งนี้ควรระมัดระวังและให้ความสำคัญในเรื่องความต้องการจำเป็นที่ต้องสร้างตระหนักให้เกิดกับตัวครูก่อน เพราะผลการวิจัยหลายเรื่องบ่งชี้ว่า ความต้องการจำเป็นและความพร้อมของครูมีผลต่อการนำสิ่งที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ในชั้นเรียน

2. ข้อค้นพบที่ว่า เกณฑ์การให้คะแนนครั้งนี้สามารถชี้จุดเด่นและจุดด้อยในเรื่องความคิดสร้างสรรค์และสามารถใช้คำอธิบายในเกณฑ์การให้คะแนนพัฒนาความสามารถของนักเรียนได้ เมื่อจะนำเกณฑ์การให้คะแนนนี้ไปใช้ ผู้ใช้ควรระมัดระวังในเรื่องแนวคิดเบื้องหลังที่ใช้อธิบายความคิดสร้างสรรค์ เพราะแนวคิดที่ใช่วัดและประเมินความคิดสร้างสรรค์มีหลายแนวคิด ผู้ใช้ควรเลือกใช้หรือประยุกต์ใช้เมื่อมีแนวคิดเบื้องหลังที่สอดคล้องกัน การพัฒนาเกณฑ์การให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์ในการวิจัยนี้มีแนวคิดที่ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางปัญญาที่สามารถคิดสิ่งแปลกใหม่และเกิดประโยชน์ ดังนั้นหากจะนำเกณฑ์การให้คะแนนไปใช้ประเมินความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน หากมีแนวคิดที่ต่างกันแล้วนำเกณฑ์นี้ไปประยุกต์ใช้อาจทำให้ผลการประเมินความคิดสร้างสรรค์คลาดเคลื่อนได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

หากต้องการให้เกิดการพัฒนาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนในหน่วยงานที่ครูสังกัด ควรทำการศึกษาย่อยในเรื่องการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดทุนสังคม หรือการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาสมรรถนะของครูในการพัฒนาและประเมินความคิดสร้างสรรค์

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก สำนักบริหารโครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2558 ผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และผู้ที่มีส่วนทำให้งานวิจัยนี้ประสบความสำเร็จทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. [ม.ป.ป.]. **ศิลปินแห่งชาติ**. ค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2560, จาก http://art.culture.go.th/art_aboutUs.php
- ชรอยวรรณ ประเสริฐผล, อนุชา กอนพ่วง, วิทยา จันทร์ศิลา และ ฉลอง ชาตรุประชีวิน. (2556). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**, 15(ฉบับพิเศษ), 43-53.
- ชัยพร ชื่นกลิ่น และ วิชรา เล่าเรียนดี. (2555). การพัฒนารูปแบบการโค้ชเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์พยาบาล. **วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย**, 4(1), 113-129.
- นราศักดิ์ ไชยเรือง, สังวรณั ังตกระโทก, และนลินี ณ นคร. (2558). **ผลกระทบของความไม่สอดคล้องระหว่างมาตรฐานการประเมินกับการประเมินของครูต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในจังหวัดเชียงใหม่**. การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5. ค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2560, จาก http://www.stou.ac.th/thai/grad_stdy/Masters.
- รัตติมา โสภาคะยัง, เพลินพิศ ธรรมรัตน์ และ ธวัชชัย ไพไหล. (2556). การพัฒนาศักยภาพครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนบ้านห้วยกอก 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา Mukdahan. **วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**, 10(49), 27-33.
- สมเกียรติ ทานอก, วาสนา กิรติจำเริญ, ชาญณรงค์ จอกสถิตย์ และณัฐธิดา ภูบุญเพชร. (2556). **การพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1**. นครราชสีมา: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2557). **การจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดความรับผิดชอบ**. ค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2561, จาก <https://tdri.or.th/wp-content/uploads/2014/06/wb103.pdf>
- สิรินภา กิจเกื้อกูล. (2553). การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาคูตามแนวปฏิรูป: ประสบการณ์จากวิทยานิพนธ์พุทธศักราช 2543 – 2551. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**, 12(2), 45-59.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). **รายงานผลการศึกษาด้านภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. (2554). **รูปแบบการพัฒนาศักยภาพครูและผู้เรียนในการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เรียนรู้ตลอดชีวิต**. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่ จำกัด.

- Conover, W. J. (1971). **Practical Nonparametric Statistics**. 2nd ed. New York: John & Sons, Inc.
- Shulman, L. (1987). Knowledge and teaching: Foundations of the new reform. **Harvard Educational Review**, 57(1), 1-22.